

Προς :
ΡΑΕ
μέσω
info@rae.gr

Αθήνα, 3 Οκτωβρίου 2022

Αρ. ΔΡΥΘ/ Ε.Κ. 154970/1193

Περίληψη: Δημόσια Διαβούλευση της ΡΑΕ επί του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης (ΔΠΑ) του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), για τα έτη 2023-2032

Σχετικά: α. Η από 02.09.2022 Ανακοίνωση της ΡΑΕ

Αξιότιμοι κύριοι,

Αναφερόμενοι στην ως άνω διαβούλευση και στο πλαίσιο συνδρομής μας στο έργο του Διαχειριστή, παρακαλούμε να ληφθεί μέριμνα για τα ακόλουθα θέματα.

Αρχικά θα θέλαμε να επισημάνουμε την εξ αντικειμένου αναγκαιότητα το υπό δημόσια διαβούλευση ΔΠΑ να συνοδεύεται από τη σχετική Μελέτη Επάρκειας του Διαχειριστή, σκοπός της οποίας είναι εξέταση της επάρκειας ισχύος και η επισήμανση ενδεχόμενου μελλοντικού κινδύνου σχετικά με την ικανότητα του Συστήματος κάτω από συγκεκριμένες υποθέσεις και παραδοχές όσον αφορά την εξέλιξη της ζήτησης και του μίγματος παραγωγής.

Στην ιστοσελίδα του Διαχειριστή είναι διαθέσιμη η Μελέτη Επάρκειας Ισχύος για την περίοδο 2020-2030, έκδοσης Δεκεμβρίου 2019, ενώ τον Ιούλιο 2021 ο ΑΔΜΗΕ έθεσε σε δημόσια διαβούλευση τις υποθέσεις και τα δεδομένα που προτίθεται να λάβει υπόψη κατά την εκπόνηση της Μελέτης Επάρκειας Ισχύος 2022-2031.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ για τον ευρωπαϊκό και εθνικό κλιματικό νόμο, και βάσει της τρέχουσας ενεργειακής συγκυρίας λόγω της παρατεταμένης ενεργειακής κρίσης που έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία των αγορών αλλά και των ευρωπαϊκών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών και στόχων, αναφερόμενων στο χρονικό ορίζοντα του υπό διαβούλευση ΔΠΑ, θεωρούμε επιτακτικότερη την αναγκαιότητα της Μελέτης Επάρκειας του Διαχειριστή για την αναφερόμενη περίοδο.

Σημειώνουμε ότι η εταιρία μας έχει υποβάλει τις παρατηρήσεις της στη δημόσια διαβούλευση του ΑΔΜΗΕ (12.01.2022-11.02.2022) για το Προκαταρκτικό Σχέδιο του Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης (ΔΠΑ) του ΕΣΜΗΕ 2023 – 2032, στις οποίες θίγονται πολλά από τα επιμέρους θέματα που τίθενται στην παρούσα διαβούλευση.

Ακολουθώντας, παραθέτουμε τις απόψεις μας σύμφωνα με τα ειδικότερα ερωτήματα που έθεσε η Αρχή σας:

- Τα έργα αντιστάθμισης, αποθήκευσης και αναβάθμισης ευστάθειας και ελέγχου του Συστήματος Μεταφοράς

Αναβάθμιση ευστάθειας και ελέγχου Συστήματος Μεταφοράς

Αρχικά θα θέλαμε να εκφράσουμε τη διαφωνία μας με την άποψη του Διαχειριστή περί μη τοπικού χαρακτήρα ζητημάτων υψηλών τάσεων, καθώς η μέχρι σήμερα λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης έχει αποδείξει ότι το πρόβλημα υψηλών τάσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας.

Απόδειξη αποτελεί ότι πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν απαιτήθηκε για την στήριξη της τάσης στις περιοχές αυτές η ένταξη μονάδων που δεν ήταν προγραμματισμένες να λειτουργούν, βάσει της οικονομικής επίλυσης των αγορών ενέργειας, και ο Διαχειριστής τις ένταξε με περιορισμό στο Σύστημα κατά την κατάρτιση προγράμματος κατανομής στην αγορά εξισορρόπησης (Διαδικασία Ενοποιημένου Προγραμματισμού). Επιπρόσθετα, τοπικά ζητήματα τάσης έχουν ανακύψει και σε ΜΔΝ (ενδεικτικά, Ρόδος) και σε μερικώς διασυνδεδεμένα νησιά (ενδεικτικά, Κρήτη).

Στο πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος, και επιπρόσθετα στην εύλογη πρόβλεψη του Διαχειριστή για εγκατάσταση στατών συστημάτων αντιστάθμισης άεργου ισχύος, θεωρούμε απαραίτητη, όπως έχουμε ήδη προτείνει στον Διαχειριστή, τη διερεύνηση και εγκατάσταση σύγχρονων πυκνωτών.

Η ενσωμάτωση σύγχρονων πυκνωτών αποτελεί διεθνώς αποδεκτή και διαδεδομένη τεχνολογία και χαίρει ευρείας εφαρμογής για την αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων, όπως έχουν ανακύψει βάσει των νέων χαρακτηριστικών λειτουργίας των Δικτύων, με τους Διαχειριστές να απευθύνονται στην αγορά για την εξασφάλιση και παροχή των σχετικών υπηρεσιών, με μετατροπή υφιστάμενων υποδομών, λόγω και του χαμηλότερου κόστους επένδυσης αλλά και του βραχύτερου χρόνου υλοποίησης και ένταξης τους στο Σύστημα, συγκριτικά με την εγκατάσταση νέων υποδομών από τους Διαχειριστές.

Βάσει των παραπάνω, προτείνουμε ο Διαχειριστής και η Ρυθμιστική Αρχή να προχωρήσουν, σε συνεργασία και συνέργεια με τους Συμμετέχοντες και στο πλαίσιο αξιοποίησης υφιστάμενων υποδομών και με κριτήρια οικονομικότητας, στις απαραίτητες ενέργειες για τη βέλτιστη και ταχύτερη υλοποίηση της παροχής πρόσθετων επικουρικών υπηρεσιών αντιστάθμισης άεργου ισχύος και ρύθμισης τάσης καθώς και την ένταξη της υπηρεσίας αυτής στην υφιστάμενη αγορά σε βάθος χρόνου, όπως ορίζεται στο άρθρο 40 της Οδηγίας (ΕΕ) 944/2019,

η οποία αναμένεται να ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία κατόπιν της πρόσφατης σχετικής δημόσιας διαβούλευσης του ΥΠΕΝ.

Παροχή εφεδρείας έκτακτων αναγκών σε πλήρως διασυνδεδεμένα νησιά

Η αναγκαιότητα διατήρησης της τοπικής παραγωγής σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών στα πρόσφατα διασυνδεδεμένα νησιά αναγνωρίζεται στο εγκεκριμένο ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ περιόδου 2022-2031, βάσει της Απόφασης ΡΑΕ 287/2022 (ΦΕΚ Β' 4789/12.09.2022), και επίσης προτείνεται ακόμη και έπειτα από την κατασκευή όλων των φάσεων (Α-Δ Φάσεις) του έργου της διασύνδεσης των νησιών στις Κυκλάδες, στο πλαίσιο διασύνδεσης νησιών των Δωδεκανήσων και νησιών του Βορείου Αιγαίου, καθώς και για την Κρήτη, τόσο για την περίοδο μεταξύ της Α' φάσης (διασύνδεση Κρήτης - Πελοποννήσου) και μέχρι την ολοκλήρωση της Β' φάσης (διασύνδεση Αττικής - Κρήτης), όσο και στην περίοδο μετά την ολοκλήρωση και της Β' φάσης της διασύνδεσης.

Σημειώνεται ότι από την ολοκλήρωση της Α' Φάσης της διασύνδεσης νησιών των Κυκλάδων έχουν ήδη τεθεί οι μονάδες των ΑΣΠ σε εφεδρεία εκτάκτων αναγκών και έχουν κληθεί να λειτουργήσουν έως σήμερα χωρίς να έχουν αποζημιωθεί για την παρεχόμενη αυτή υπηρεσία που εξασφάλισε τον ενεργειακό εφοδιασμό των νησιών αυτών. Με τον Νόμο 4951/2022 θεσπίστηκε το καθεστώς παροχής της Εφεδρείας Δυναμικού Έκτακτων Αναγκών στα νησιά που διασυνδέονται με το ΕΣΜΗΕ και δεν αποτελούν πλέον ΜΔΝ. Παρ' όλα αυτά, εκκρεμεί και αποτελεί ζήτημα κρίσιμης σημασίας η ολοκλήρωση του ρυθμιστικού πλαισίου, κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 120 του Ν. 4951/2022, βάσει του οποίου θα οριοθετηθούν κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, οι αρμοδιότητες, οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις παροχής εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, να προβλεφθεί η κάλυψη του πλήρους κόστους των θερμικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και να ολοκληρωθεί η διαμόρφωση και η σύναψη σχετικών συμβάσεων με τον Διαχειριστή για τα νησιά που διασυνδέονται ή που έχουν ήδη διασυνδεθεί. Επιπρόσθετα, απαιτούνται νομοθετικές ρυθμίσεις για το ειδικό καθεστώς λειτουργίας των μονάδων αυτών όσον αφορά τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις για την έκδοση των αδειών λειτουργίας και των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ).

Ενσωμάτωση Συστημάτων Αποθήκευσης

Σε περίπτωση όπου απαιτηθεί επιπρόσθετη ισχύς για παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών, η επιλογή της τεχνολογίας (συμπεριλαμβάνοντας και την αποθήκευση) θα πρέπει να προκύπτει βάσει μελέτης κόστους ωφέλειας.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προβλεφθεί η υλοποίηση μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας από συμμετέχοντες στην αγορά και μόνο σε περίπτωση απουσίας επενδυτικού ενδιαφέροντος να διερευνάται η ανάθεση αντίστοιχων έργων στον Διαχειριστή.

Θεωρούμε ότι χρήζει επανεξέτασης η αναφορά της ενότητας 2.6 του Κύριου Τεύχους «...παραμονή τοπικά μονάδων παραγωγής (μη ανανεώσιμων) για την παροχή εφεδρείας εκτάκτων αναγκών σε συνθήκες μείζονος βλάβης στο δίκτυο διασύνδεσης». Λαμβάνοντας υπόψη την τεχνική δυνατότητα χρήσης

βιορευστών στις τοπικές μονάδες (κατά την έννοια της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001), βάσει της οποίας δύναται να καταστούν κατανεμόμενες μονάδες ΑΠΕ μετά από αλλαγή του καυσίμου τους, προτείνουμε διαγραφή του όρου «μη ανανεώσιμες».

Κατά αντιστοιχία υπογραμμίζουμε την ύπαρξη εναλλακτικών τεχνολογιών για την προσφορά ισοδύναμων υπηρεσιών με ανταγωνιστικούς όρους και στα Παραρτήματα IV, V, VI και VII του Τεύχους Παραρτημάτων του ΔΠΑ, όπου ορίζονται ανάγκες διατήρησης συμβατικού παραγωγικού δυναμικού επί της Κρήτης, επί των Κυκλάδων, επί των Δωδεκανήσων και επί των νήσων του Βορειοανατολικού Αιγαίου.

Στην ενότητα 2.8 του Κύριου Τεύχους θεωρούμε ότι η αναφορά σε ένταξη συγκεκριμένων τεχνολογιών αποθήκευσης (αντλησιοταμίευση και συσσωρευτές) για τον σχεδιασμό της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής Ανάπτυξης του Συστήματος δεν υπηρετεί την οφειλόμενη ουδετερότητα σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των τεχνολογιών αποθήκευσης, όπως προβλέπεται από το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από τον σχετικό Νόμο 4951/2022. Ως εκ τούτου, προτείνουμε να απαλειφθεί.

Ενσωμάτωση πιλοτικών έργων αποθήκευσης

Αναφορικά με τα δύο νέα έργα Πιλοτικών Σταθμών Αποθήκευσης, εντός της ομάδας έργων 22.1, στον Υ/Σ Θήβας (20MW/1h) και στον Υ/Σ Νάξου (7-10MW/4h), στην Απόφαση ΡΑΕ 287/2022, με την οποία εγκρίθηκε το ΔΠΑ 2022-2031, αναφέρεται ρητά ότι θα αξιολογηθούν σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο, κατόπιν εναρμόνισης του ελληνικού πλαισίου με τα οριζόμενα στο άρθρο 54 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 944/2019 και λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον της αγοράς όπως αποτυπώνεται με την αδειοδότηση αποθηκευτικών σταθμών καθώς και την πορεία υλοποίησης αυτών.

Επιπρόσθετα και σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 109Α του Ν. 4001/2011, όπως προστέθηκε με το άρθρο 64 του Ν. 4951/2022 προς εναρμόνιση με τα οριζόμενα στο Άρθρο 54 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, ορίζεται ότι ο ΑΔΜΗΕ δεν δύναται να έχει στην ιδιοκτησία του, να αναπτύσσει, να διαχειρίζεται ή να λειτουργεί εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, παρά μόνον εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες συνθήκες.

ο είτε ληφθεί σχετική απόφαση από τη ΡΑΕ, και μόνο εφόσον αυτές αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου,

ο είτε σωρευτικά: (α) τρίτα μέρη, κατόπιν ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, δεν έχουν αποκτήσει σχετικό δικαίωμα ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης με εύλογο κόστος και εγκαίρως, (β) η ΡΑΕ κρίνει ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις ή επικουρικές υπηρεσίες, μη σχετικές με τη συχνότητα, είναι απαραίτητες, προκειμένου ο ΑΔΜΗΕ να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει, και ότι οι εγκαταστάσεις αυτές δεν χρησιμοποιούνται για την αγορά ή πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στις αγορές, και (γ) η ΡΑΕ αξιολογήσει την αναγκαιότητα αυτής της εξαίρεσης, εξετάσει εκ των προτέρων την εφαρμοσιμότητα της ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, συμπεριλαμβανομένων των όρων και προϋποθέσεων αυτής και παράσχει την έγκρισή της.

Από το ΔΠΑ 2023-2032 απουσιάζει η περιγραφή των δύο αυτών έργων, θεωρώντας ότι παραμένει σε ισχύ η περιγραφή τους, οι σκοποί που επιτελούν και ο τρόπος λειτουργίας τους ως αποτυπώθηκαν στο ΔΠΑ 2022-2031 (υποκεφάλαιο 1.5.4 του Κύριου Τεύχους), οπότε για την πρώτη συνθήκη πιθανής χορήγησης εξαιρέσης από τη ΡΑΕ, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι τα υπόψη έργα θα αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία του δικτύου. Κατά τον ορισμό των εν λόγω στοιχείων της παραγράφου 51 του Άρθρου 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, αυτά θα «χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνον για τον σκοπό της διασφάλισης της ασφαλούς και αξιόπιστης λειτουργίας του συστήματος μεταφοράς ή διανομής και όχι για εξισορρόπηση ή διαχείριση συμφόρησης». Εξάλλου, σύμφωνα και με την αιτιολογική σκέψη (63) της ως άνω Οδηγίας, «τα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου μπορούν να περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, όπως πυκνωτές ή σφονδύλους, οι οποίες παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες για την ασφάλεια και την αξιοπιστία του δικτύου, και συμβάλουν ώστε να καθίσταται δυνατός ο συγχρονισμός διαφορετικών μερών του συστήματος».

Ωστόσο, η περιγραφή των προτεινόμενων από τον ΑΔΜΗΕ έργων δεν τεκμαίρει τον σχετικό χαρακτηρισμό. Συγκεκριμένα:

Για το προτεινόμενο έργο εγκατάστασης συσσωρευτών στη Θήβα, βασικός σκοπός που εξυπηρετείται είναι η διαχείριση συμφόρησης και η περαιτέρω διείσδυση ΑΠΕ (υποκεφάλαιο 1.5.4.1), υπηρεσίες οι οποίες, σύμφωνα και με την ανωτέρω επεξήγηση, ρητά εξαιρούνται από τον ορισμό των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων.

Για το προτεινόμενο έργο συσσωρευτών στη Νάξο, πρωταρχικός και μόνος σκοπός που διατυπώνεται είναι η υποκατάσταση των θερμικών μονάδων για την παροχή ψυχρής εφεδρείας (υποκεφάλαιο 1.5.4.2), υπηρεσία που δεν εμπεριέχεται στην έννοια της αποκλειστικής χρήσης των πλήρως ενσωματωμένων στοιχείων δικτύου για την ασφαλή και αξιόπιστη λειτουργία του συστήματος μεταφοράς.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη περίπτωση πιθανής χορήγησης εξαιρέσης θα πρέπει, μεταξύ άλλων σωρευτικών προϋποθέσεων, να έχει προηγηθεί ανοιχτή ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών, κατά την οποία τρίτα μέρη δεν έχουν αποκτήσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας, ανάπτυξης, διαχείρισης ή λειτουργίας εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας ή δεν μπορούν να παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας με εύλογο κόστος και εγκαίρως. Δεδομένου ότι τέτοια ανταγωνιστική διαδικασία ουδέποτε έλαβε χώρα, και υφίσταται μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον της αγοράς, δεν τεκμαίρεται χορήγηση σχετικής εξαιρέσης η οποία κατά τα άνωθεν δεν αποτελούν πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου.

Πλέον των ανωτέρω, υπογραμμίζουμε ότι ο χαρακτηρισμός από το Διαχειριστή των ως άνω έργων ως πιλοτικών, δεν περιλαμβάνεται ρυθμιστικά στα κριτήρια βάσει των οποίων δύναται να εξεταστεί εξαιρέση περί κυριότητάς τους από τον ΑΔΜΗΕ. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Παράρτημα VIII του Τεύχους Παραρτημάτων του ΔΠΑ 2023-2032, και στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου FLEXITRANSTORE, ο ΑΔΜΗΕ ήδη υλοποιεί πιλοτικό σύστημα αποθήκευσης σε Υ/Σ με αιολικό πάρκο (Υ/Σ Αισύμης), προκειμένου να αξιολογήσει τις δυνατότητές του σχετικά με την παροχή άεργου ισχύος για έλεγχο τάσης, την απόσβεση

ταλαντώσεων που μπορεί να εμφανιστούν στο σύστημα μεταφοράς και την αναβάθμιση της μεταφορικής ικανότητας του συστήματος. Μετά τις όποιες δοκιμές, θα επέλθει πλήρης απεγκατάσταση του εν λόγω έργου. Ως εκ τούτου, η επίκληση σε ανάλογα πιλοτικά έργα Διαχειριστών άλλων χωρών στην προτελευταία παράγραφο με τίτλο «Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς» της ενότητας 2.6 δεν εξυπηρετεί σκοπό εξαίρεσης και επομένως προτείνουμε να απαλειφθεί. Επακόλουθα, προτείνουμε η πέμπτη παράγραφος της ενότητας 2.6 να επαναδιατυπωθεί ώστε να μην περιλαμβάνει ρητή αναφορά στα πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, αφού τα οφέλη των αποθηκευτικών σταθμών αφορούν και στα μη ενσωματωμένα στοιχεία.

Εξάλλου οι θέσεις του ENTSO-E, στις οποίες γίνεται αναφορά στην ίδια παράγραφο, διατυπώθηκαν πριν την ανάπτυξη του ρυθμιστικού πλαισίου περί κυριότητας σταθμών αποθήκευσης από τους Διαχειριστές (Οδηγία (ΕΕ) 2019/944). Η δε θέση που διατυπώνεται στην Παράγραφο "Storage enabling efficient grid development" της σχετικής δημοσίευσης του ENTSO-E (κατά την υποσημείωση 27 του Κύριου Τεύχους) αναφέρεται ρητά στη διαχείριση συμφόρησης στις γραμμές μεταφοράς μέσω εγκατάστασης ζευγών σταθμών αποθήκευσης με αντίθετη λειτουργία. Αυτή η θέση, που έχει πλήρως ενστερνιστεί ο ΑΔΜΗΕ στην προτελευταία παράγραφο του ίδιου υποκεφαλαίου («Αναβάθμιση μεταφορικής ικανότητας Συστήματος Μεταφοράς»), ρητά και κατά τα αναπτυσσόμενα στην παρατήρηση 4 ως άνωθεν, δεν δύναται επ ουδενί να αναφέρεται σε πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου, τα οποία εξ ορισμού δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για διαχείριση συμφόρησης.

Με την υλοποίηση πιλοτικών έργων συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας με συσσωρευτές, θεωρούμε ότι οι διαχειριστές συστήματος δεν θα πρέπει να έχουν στην ιδιοκτησία τους, να αναπτύσσουν, να διαχειρίζονται ή να εκμεταλλεύονται εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας. Παρότι στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ γίνεται προσπάθεια οι προτεινόμενες εγκαταστάσεις να παρουσιαστούν ως πλήρως ενσωματωμένα στοιχεία δικτύου προκειμένου να εξαιρεθούν από το υφιστάμενο δεσμευτικό ευρωπαϊκό πλαίσιο, θεωρούμε ότι οι προτεινόμενες εφαρμογές είναι α) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Στερεά Ελλάδα συμπληρωματικές και αποτελούν πολύ μικρό μέρος των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν συσσωρευτές, προκειμένου να τεκμηριώνεται η ανάθεση υλοποίησής τους στον Διαχειριστή, β) στην περίπτωση του πιλοτικού σταθμού συσσωρευτών στη Νάξο αποτελούν υπηρεσίες παροχής ενέργειας και εφεδρείας σχετιζόμενης με τη συχνότητα, επομένως δεν αιτιολογείται η ανάπτυξή τους από Διαχειριστές Συστημάτων ή Δικτύων.

Η αποθήκευση ενέργειας δεν αποτελεί ρυθμιζόμενη δραστηριότητα και στον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας οι υπηρεσίες αποθήκευσης ενέργειας θα πρέπει να βασίζονται στην αγορά και να είναι ανταγωνιστικές.

Υπό αυτό το πρίσμα των ανωτέρω, να εξεταστεί η έγκριση υλοποίησης των σχετικών πιλοτικών προγραμμάτων που προτείνει ο Διαχειριστής.

- Τα νέα έργα εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης υποδομών υποστήριξης και συστημάτων εποπτείας και αγοράς

Αναφορικά με την ένταξη της ελληνικής αγοράς εξισορρόπησης στις πανευρωπαϊκές πλατφόρμες για προϊόντα εφεδρειών στην αγορά ενέργειας εξισορρόπησης πραγματικού χρόνου (MARI, PICASSO), θεωρούμε απαραίτητο να συμπεριληφθούν επιπρόσθετες πληροφορίες για τις απαιτούμενες και προγραμματισμένες ενέργειες καθώς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αυτών από τον Διαχειριστή, πέραν της αναφοράς του αιτήματός του προς τη Ρυθμιστική Αρχή για παρέκκλιση ένταξης έως την 24/07/2024, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 62 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/2195.

Στα έργα που παρουσιάζονται στο υπό διαβούλευση ΔΠΑ δεν γίνεται αναφορά στα απαιτούμενα έργα μεταρρυθμίσεων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι και δεσμευτικά βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου και του Σχεδίου Μεταρρύθμισης της ελληνικής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, και τα οποία πρόκειται να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για όλους τους καταναλωτές. Θεωρούμε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στο ΔΠΑ οι αλλαγές, οι δεσμευτικές ενέργειες και ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης αυτών που απαιτούνται για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων του Διαχειριστή προκειμένου την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων και του σχετικού αναλυτικού χρονοδιαγράμματος αυτών στο Σχέδιο Μεταρρύθμισης της ελληνικής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, και επηρεάζουν τη συνολική λειτουργία των Μονάδων Παραγωγής, όπως ενδεικτικά η αναγκαιότητα και η υλοποίηση διακριτής αγοράς εφεδρειών πριν την Αγορά Επόμενης Ημέρας.

- **Τα έργα διεθνών διασυνδέσεων και το νέο έργο διασύνδεσης Ελλάδας-Τουρκίας**

Οι διασυνδέσεις παίζουν αδιαμφισβήτητο ρόλο στην αποδοτική λειτουργία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Επομένως, πρώτη και βασική μέριμνα του Διαχειριστή θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της φυσικής διαθεσιμότητας των υφιστάμενων διασυνδέσεων, και στη συνέχεια η μεγιστοποίηση της δυναμικότητάς τους που θα πρέπει να προσφέρεται στους συμμετέχοντες σε όλα τα στάδια των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας. Ο ΑΔΜΗΕ θα πρέπει να επικεντρώσει τις ενέργειές του προς την κατεύθυνση της σημαντικής ενίσχυσης των διεθνών διασυνδέσεων, δραστηριότητα για την οποία έχει αποκλειστική ευθύνη ως φυσικό μονοπώλιο, καθώς μόνο με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η αποτελεσματική και ανταγωνιστική λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Βάσει των ανωτέρω, θεωρούμε ότι θα πρέπει να επιταχυνθούν και οι ενέργειες για την υλοποίηση και την ολοκλήρωση των δεύτερων διασυνδέσεων Ελλάδας-Βουλγαρίας και Ελλάδας-Ιταλίας, δεδομένου ότι η σύγκλιση των τιμών μεταξύ των χωρών αυτών προϋποθέτει την ενίσχυση της μεταξύ τους ηλεκτρικής διασύνδεσης, αφού έχει διαπιστωθεί από την λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μετά τη σύζευξη με τις αγορές της Βουλγαρίας και της Ιταλίας, οι περιορισμοί στη δυναμικότητα των διασυνδέσεων δεν επιτρέπουν ουσιαστική σύγκλιση τιμών με τις γειτονικές ζώνες προσφορών. Ειδικά για την περίπτωση της Ιταλίας, είναι άκρως σημαντική η διασφάλιση της δυναμικότητας της διασύνδεσης καθώς και ο προγραμματισμός επαύξησής της, δεδομένου ότι αποτελεί την πιο σημαντική διασύνδεση της Ελλάδας λόγω της μεγάλης ρευστότητας της ιταλικής αγοράς.

Ειδικότερα όσον αφορά το νέο έργο διασύνδεσης Ελλάδας-Τουρκίας, θεωρούμε ότι θα πρέπει να εξεταστεί και να εξασφαλιστεί η άρση όποιων περιορισμών πιθανόν ανακύψουν για λόγους δυναμικής ευστάθειας στη σύνδεση του Τουρκικού ηλεκτρικού Συστήματος με το Ευρωπαϊκό, σε συμφωνία και με την παρατήρηση στη σχετική ενότητα 3.1.2 για το εν λόγω έργο. Θεωρούμε ότι αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου να αξιολογηθεί ορθά η σκοπιμότητα του έργου της νέας διασύνδεσης και ο βαθμός επίτευξης των στόχων αυτής, όπως περιγράφονται στην ενότητα 5.3.2 (ενίσχυση σύνδεσης του Ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς με το σύστημα της Τουρκίας, βελτίωση ευστάθειας μεταξύ των διασυνδεδεμένων συστημάτων της Βαλκανικής χερσονήσου με αυτό της Τουρκίας, διείσδυση περισσότερων ΑΠΕ στο ελληνικό σύστημα, ενίσχυση σύγκλισης των αγορών με τις γειτονικές χώρες, συνδρομή για την μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη).

- **Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προβλεπόμενων στο ΔΠΑ έργων και τυχόν αποκλίσεις από το ΔΠΑ 2022-2031, το οποίο εγκρίθηκε με την Απόφαση ΡΑΕ 287/2022**

Θεωρούμε αναγκαίες τις ενέργειες για την επίσπευση και άμεση ολοκλήρωση των έργων επέκτασης του συστήματος των 400 kV στην Πελοπόννησο, δεδομένης της σημαντικής καθυστέρησης υλοποίησής τους, προκειμένου: α) την άρση των καθημερινών περιορισμών παραγωγής στις Μονάδες Παραγωγής που βρίσκονται εγκατεστημένες στο σύστημα της Πελοποννήσου και προκαλούν σημαντικές αντίρροπες ενεργοποιήσεις για ανακατανομή στην αγορά εξισορρόπησης, το κόστος των οποίων επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 3 της Αγοράς Εξισορρόπησης, και συνεπακόλουθα την άρση του ρυθμιστικού περιορισμού υποβολής αποκλειστικά θετικών τιμών καθοδικής ενέργειας εξισορρόπησης, β) την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην Πελοπόννησο, γ) τη μείωση των απωλειών του Συστήματος, τις οποίες επιβαρύνονται οι προμηθευτές μέσω του Λογαριασμού Προσαυξήσεων 2 της Αγοράς Εξισορρόπησης.

- **Τη δυνατότητα υλοποίησης του επενδυτικού προγράμματος της επόμενης δεκαετίας του ΑΔΜΗΕ.**

Θεωρούμε ότι ο Διαχειριστής θα πρέπει να εστιάσει στην υλοποίηση των έργων που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του φυσικού μονοπωλίου και τα οποία αποδεδειγμένα μεγιστοποιούν το κοινωνικό όφελος. Όλα τα έργα τα οποία αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν φυσικά μονοπώλια θα πρέπει να αφορούν αποκλειστικά την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα κάθε φυσικού μονοπωλίου. Όλα τα συμπληρωματικά έργα που προτείνονται θα πρέπει να ακολουθούν κανόνες αγοράς και να υλοποιούνται από τους συμμετέχοντες στην αγορά, μέσω ανταγωνιστικών διαδικασιών και μόνο κατ'εξαίρεση, σε περίπτωση απουσίας ενδιαφέροντος για έργα με σαφή και τεκμηριωμένη ωφέλεια, να υλοποιούνται από τον Διαχειριστή.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να προτείνουμε να επανεξεταστούν τα σενάρια πρόβλεψης της συνολικής καθαρής ζήτησης, δεδομένης της αποδυνάμωσης της

σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως παρατηρείται στην πλειονότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαετία, που η βιομηχανική τους δραστηριότητα είναι περιορισμένη και το ΑΕΠ της χώρας διαμορφώνεται και βασίζεται στον τριτογενή τομέα (παροχή υπηρεσιών) και ειδικότερα στον τομέα του τουρισμού.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και συνεργασία.

Με εκτίμηση,

Ευαγγελία Γκότζου
Διευθύντρια Ρυθμιστικών Θεμάτων